

○ HEJKALECH, HEJKADLECH A ČERNÉM MUŽI

O hejkalech se u nás povídá snad všude. Uvěříte-li pověstem a lidovým vyprávěním, pomalu u nás není les, ve kterém by nebyli. A pokud tam nejsou hejkalové, jsou tam hejkadla. Nebo tam bývá Černý muž, o kterém se vypráví třeba v okolí Borové Lady a Kvildy na Šumavě.

Hejkalové dorůstají přibližně stejné výšky jako lidé. Jen část z nich je o trochu menší. Jejich ruce i nohy vypadají jako silné pokroucené větve stromů a jejich kůže se podobá kůře borovic. Někteří bývají celí porostlí mechem. Uši mají dlouhé a špičaté a na bradě mají ježaté vousy. Potloukají se po lese a často odpočívají ukrytí v hustém mlázi nebo v korunách stromů. Živí se brouky, malými myškami a ptáčaty, někdy v potocích loví rybky.

Hejkadla, která se vyskytují v lesích na Českomoravské vysočině, zejména na Jihlavsku, Pelhřimovsku a Havlíčkobrodsku, jsou podobná sovám. Mají ovšem mnohem větší zobák. Posedávají na větvích vysokých stromů, nejčastěji na dubech a bucích.

Všichni hejkají a děsí lidi svým křikem. Nejčastěji od nich uslyšíte: „Hahou! Hahou!“ Nebo: „Hahéj! Hahéj!“

Kdysi z lesů vyháněli loupežníky, kteří tu číhali na pocestné a formany. Dnes mají spadeno především na pytláky. Lidi v lásce příliš nemají, protože podle nich lesům většinou škodí. Vždyť kolik jich už vymýtili! A pořád kácejí dál! Přitom hejkalové by byli nejraději, kdyby byla celá země zarostlá pralesy. V těch by se jim žilo jako v ráji.

Pro lidi je rozumnější si hejkalů vůbec nevšimnout a rychle se vzdálit od místa, kde křičí. Hejkaly uspokojí, že člověka vyhnali ze svého teritoria, a dají mu pokoj.

O několika hejkalech bylo zaznamenáno, že od lidí loudili něco k snědku. Hejkal od Tachova a jeho kolega ze Stříbra se odkudsi dozvěděli, že řezníci a řezničtí tovaryši si obvykle nosí ze zabijačky výslužku. A protože maso poznali po čichu, naučili se zakrátko řezníky i jejich tovaryše rozeznávat od jiných lidí. Za pár jitrniček a jelítek jim na oplátku prozradili, kde jsou v lese bludné kořeny, na které je třeba si dát pozor, a jiná lesní tajemství.

Někteří hejkalové prý i dnes loudí svačiny od turistů, kteří se jim zdají sympatičtí. Velice jim chutná třeba houska

se salámem. Takoví loudilové jsou ale mezi hejkaly ojedinělí. Většina jich pohrdá čímkoliv, co pochází od lidí, a nedají se zcivilizovat.

Nikdy není radno na hejkalí křik odpovídat podobným zahalekáním. To hejkalové přímo nesnášejí. K takovému opovázlivci se obvykle seběhnou všichni hejkalové s hejkalkami a hejkalčaty z celého lesa. Pokud mu jen potrhají oděv, může mluvit o velikém štěstí. V některých pověstech se dokonce píše o tom, že člověka, který se po hejkalech opičil, roztrhali na kusy.

A neméně nebezpečná jsou i hejkadla. Ta na opovázlivce vletí a klovou ho svými zobany.

A Černí muži? U těch stačí, když je člověk zahlédne. Tak jsou příšerní! Obličej mají docela obrácené naruby – místo nosu hlubokou prohlubeň, oči zapadlé v lebce a propadlá ústa bez rtů. Hrůza hrůzoucí jen na ně pohledět.

O tom, jak to může dopadnout, když si nerozumný člověk zavdá s hejkalem, vypráví případ chalupníka z Oldřišova u polských hranic.

Z trhu v Opavě se vracel na voze taženém koněm. Na trhu nakoupil kameninové hrnce, veliké zrcadlo, kopu vajec a spoustu dalších věcí. Když projížděl lesem, zaslechl křik hejkala. A protože byl v dobré náladě, že dobře nakoupil, rozverně si jeho volání zopakoval.

„Hahej! Hahej!“ křikl z plna hrdla jako on.

A to hejkal samozřejmě nenechal jen tak. Chtěl si to s chalupníkem vyřídit, ale ten se po něm ohnal bičem. To hejkala naprosto rozzuřilo a zahalasil tak strašně, že se chalupníkův kůň pokusil vyšplhat na strom jako veverka.

Následky byly neblahé. Kůň spadl a přerazil si nohy, vůz se převrátil a všechny hrnce, zrcadlo a vejce se rozbily. Na zemi se ocitl i chalupník a notně si při pádu nabil.

Hejkal se na něj podíval, a když viděl, jak bídně dopadl, jen se ušklíbl a nechal ho být. Chalupník mohl být rád, že nepřišel o život. Ještě že ho objevili sousedé a dopravili ho k lékaři. Když se po čase zotavil, byl nadobro vyléčený z dalšího pokušení dráždit hejkaly.

V Polné na Žďársku se zase vypráví, že když se začal budovat rybník Velké Dářko, chtěli tomu hejkalové zabránit. Hlavně proto, že v těch místech mívali početnou kolonii. Ale přestože několikrát poničili hráz, rybník se podařilo dobudovat. Hejkalové se pak rozprchli po okolní krajině. Vyváděli ovšem tak strašně, že dokonce způsobili zánik jedné vesnice. Rámusili tam celé noci tak hlasitě, že se všichni lidé raději odstěhovali. Dlouho pak rušili ze spánku i obyvatele Polné. Kdyby toho časem nenechali, možná by dnes neexistovala ani Polná.